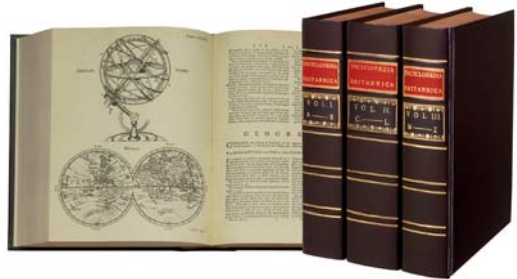

Két és fél évszázad „a szellem napvilágáért” Az Encyclopædia Britannica története

A felvilágosodás kora – sok más ragyogó teljesítmény mellett – több nagyszabású enciklopédiával is gazdagította az európai kultúrát. A nagy francia Enciklopédiával közel egy időben, a kiváló német Conversations-Lexikont, a későbbi Brockhaust megelőzve, **1768-ban jelent meg először a legrégebbi és legátfogóbb angol nyelvű általános enciklopédia.**

A *Britannica* ötlete két nyomdásztól, **Andrew Belltől és Colin Macfarquhartól** származik, a kiadást elsősorban **William Smellie** nyomdász és régiségbúvár gondozta. **Edinburghban nyomták és jelentették meg 1768 és 1771 között.**

A háromkötetes, 2659 oldalas, 160 remek rézmetszettel illusztrált mű azzal hívta fel magár a figyelmet, hogy terjedelmes és részletes értekezéseket közölt a fontosabb témákról, míg a szakkifejezésekről és más tárgyokról rövidebb, szótári jellegű cikkeket közölt, így könnyítve meg a tájékozódást.

A következő kiadások már jóval nagyobb szabású munkák voltak, mind terjedelmüket, mind látókörüket tekintve (az 1810-es negyedik kiadás 20 kötetben, 16 000 oldalon jelent meg).

A „tudósok enciklopédiája”

A 9. kiadás (1875–89), amely a „tudósok enciklopédiája”-ként vált ismertté, nemcsak bemutatta a kor tudományos és vallási vitáit, de haladó szellemben és megalapozott érvekkel állást is foglalt bennük.

Edinburghból Chicagóba

1901-ben az *Encyclopædia Britannica* az Amerikai Egyesült Államokba, Chicagóba tette át székhelyét, miután **Horace E. Hooper és Walter M. Jackson** amerikai kiadók megvásárolták a teljes tulajdonjogot. Az 1910–11-ben megjelent híres 11. kiadást a Cambridge-i Egyetem kiadója, a Cambridge University Press tette közzé 29 kötetben. A mű könnyed, szabatos stílusa a legnemesebb formában folytatta a *Britannicában* meghonosodott irodalmi nyelvezet hagyományait.

a few of them only excepted, that have been by privilege annexed to the crown, or granted to some great subjects, and still remain in the nature of a franchise.

HUNGARY, a kingdom bounded by the Carpathian mountains, which divide it from Poland, on the north; by Transylvania and Walachia on the east; by the river Drave, which separates it from Sclavonia, on the south; and by Aultria and Moravia on the west. It is one continued plain of 300 miles long, and is situated between 16° and 23° of E. lon. and between 45° and 49° of N. lat. It is now subject to the empress queen.

HUNGARY WATER, a distilled-water, so denominated from a queen of Hungary, for whose use it was first prepared.

Quincy gives the following directions for making it. Take of fresh gathered flowers of rosemary, two pounds; rectified spirits of wine, two quarts; put them together, and distil them immediately in balneo.

Or, Take of fresh tops of rosemary, one pound and a half; proof spirit, one gallon; and distil in balneo till five pints are obtained.

HUNGER, an uneasy sensation, which creates an appetite or desire of food.

Hunger is by some attributed to a sharp acrimonious humour, which vellicates the coats of the stomach; others, who deny the existence of any such liquor, attribute it to the attrition or rubbing of the coats of the stomach; and others, again, account for it from the acidity of the blood.

HUNGERFORD, a market-town of Berkshire, situated on the river Kennet, twenty-four miles west of Reading.

Albert Einstein, Sigmund Freud, Lev Trockij a szerzők között

A 13. kiadás (1926) – bár csak három kötettel bővítette az előzőt – olyan szerzőket vonultatott fel, mint **Niels Bohr, Marie Curie, Albert Einstein, Henry Ford, Sigmund Freud, Harry Houdini, Fridtjof Nansen, G. B. Shaw és Lev Trockij.**

32 millió dollár a szerkesztői munkákra

A szerkesztőség óriási erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy 1974-ben napvilágot láthasson a *Britannica 3*, azaz a 15. kiadás.

Az új változat három, különböző célt szolgáló részből állt: *Micropædia* (Ready Reference [„Gyors tájékozódás”]), *Macropædia* (Knowledge in Depth [„Mélyebb ismeretek”]) és *Propædia* (Outline of Knowledge [„A tudás vezérfonala”]). A 15. kiadás több mint 4000 szerzője mintegy 100 országból került ki, ezzel **az enciklopédia látóköre nemzetközivé szélesedett.**

A szerkesztői munka költségei 32 millió dollárra rúgtak – nem számítva a nyomdaköltségeket – ez volt a könyvkiadás történetének addigi legnagyobb magánbefektetése.

1985-ben közzétették a 15. kiadás teljesen átdolgozott változatát is.

Az új kiadás nagy változásokat hozott: a *Macropædiában* átcsoportosítottak és összeolvasztottak több száz szócikket; két külön kötetbe foglalták a név- és tárgymutatót (ez eredetileg a *Micropædián* belül kapott helyet); átdolgozták, átszerkesztették és új külsővel ruházták fel a *Micropædiát* és a *Propædiát*. A teljes enciklopédia 32 kötetből állt.

A frissített utánnnyomások ezután is folyamatosan, de a digitális világ igényeihez alkalmazkodva nagyobb időközönként jelentek meg, a legutolsó 2010-ben.

Már csak digitális változatban

A *Britannica* elektronikus kiadása CD-ROM lemezen 1981-ben került a piacra. Ezt követte 1989-ben a multimédiás DVD-ROM. Az enciklopédia 1994-ben került fel az internetre, 2000-ben vezették be a mobiltelefonra történő alkalmazását, 2010-ben jelentették meg a gyermekek számára készült, számítógépen és okostelefonon használható változatot (Britannica Kid Apps).

2012 márciusában a kiadó bejelentette, hogy megszűnik a nyomtatott kiadás és mostantól kizárólag a digitális verziók bővülnek, frissülnek – változatlan elkötelezettséggel a pontos, hiteles és naprakész tudás iránt.

További információ:

Nádori Attila főszerkesztő attila.nadori@kossuth.hu

László Ágnes

kommunikációs vezető

agnes.laszlo@kossuth.hu

www.kossuth.hu

www.britannicanagylexikon.hu